

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

“ЗАПРЯЖУЮ”
Про
мет
та
«
Б. Жильцов
2016 р.
УКРАЇНА

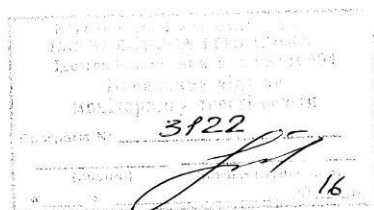

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Новітня історія південних і західних слов'ян

Напрямок підготовки 6.020302 «Історія»

Історико-філософський факультет

2016 – 2017 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов
«___»_____20 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Новітня історія південних і західних слов`ян

Напрямок підготовки 6.020302 «Історія»

Історико-філософський факультет

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма Методика викладання історії в школі для студентів галузі знань 0203 «Гуманітарні науки», напряму підготовки 6.020302 Історія

Розробники: кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка Саган Галина Василівна

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії

Протокол від 5 вересня 2016 року № _1__

Завідувач кафедри всесвітньої історії _____ І.В.Срібняк
(підпис)

© _____, 2016р.

© _____, 2017 р.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	5-6
2. Структура програми.....	7
3. Тематичний план.....	8- 10
4. Програма.....	11-20
5. Навчально-методична карта дисципліни.....	21-22
6. Карта самостійної роботи	23
7. Індивідуальна навчально-дослідна робота.....	24-26
8. Система поточного та підсумкового контролю	27-28
9. Тематика курсових робіт.....	29
10. Питання до іспиту.....	30
11. Література.....	31-34

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Новітня історія південних і західних слов'ян» (далі – Програма) є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою всесвітньої історії Інституту суспільства на основі ОПІ фахівців спеціальності 6.020302 «Історія» відповідно до затвердженого навчального плану.

Програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання в Київському університеті імені Бориса Грінченка відповідно до вимог ОКХ, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни.

Програма визначає перелік, обсяг, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів, необхідне навчально-методичне забезпечення.

Навчальна дисципліна «Новітня історія південних та західних слов'ян» є складовою частиною дисциплін нормативного циклу основного блоку навчальної програми.

Метою курсу є вивчення історії південних і західних слов'ян та формуванням у студентів творчого підходу до історичного процесу. Композиція матеріалу і зміст програми в значній мірі визначаються бажанням акцентувати увагу студентів на актуальних проблемах становлення Балканських держав та держав Центральної Європи. Запропонована програма базується на проблемно-хронологічному підході викладання історичного матеріалу.

У програмі використовується традиційний хронологічний підхід, проте, укладач виходить з того, що основними переломними моментами новітнього часу історії південних і західних слов'ян є становлення їхньої державності, демократичних основ, економіки та міжнародних відносин, які змінили політичну карту Європи.

Завдання:

1. Прослідкувати закономірності і особливості розвитку південних і західних слов'ян та формування основ демократичного суспільства;
2. Розглянути процес виникнення правових держави на Балканах та у Центральній Європі;
3. Показати динаміку і значення реформ серед південних і західних слов'ян, а також проаналізувати вплив Другої світової війни та їхній подальший розвиток;
4. Визначити роль і місце південних і західних слов'ян в системі глобальних міжнародних відносин;

Навчальні результати / досягнення:

1. Студент повинен вміти самостійно працювати з джерелами різного типу і різного часу, усвідомлювати необхідність критичного підходу до них, оволодіти методами критичного аналізу джерел, визначати ступінь їх достовірності, навчитися використовувати увесь комплекс джерел по даному питанню для його загального вивчення та правильного розуміння.
2. Підбирати літературу і джерела по даному питанню, працювати з бібліографічними каталогами та іншими довідниковими виданнями.
3. Працювати з науковою літературою, розуміти, що при вивченні, джерела, статті чи монографії слід враховувати час, умови, мету її появи, розумітися в її методології, визначати ступінь вивчення питання, яке розглядається, виявляти дискусійні моменти і формувати власну точку зору, вчитися її аргументувати.
4. Правильно писати письмові доповіді, реферати, анотації, рецензії, готуватися до самостійної дослідницької роботи.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 180 год., із них:

- лекції: VII сем. – 16 год., VIII сем.– 14 год.;
- семінарські заняття: VII сем. – 12 год., VIII сем. – 14 год.;
- індивідуальна робота: VII сем. - 4 год., VIII сем. – 4 год.;
- модульний контроль (у формі письмової роботи) – VII сем. – 4 год., VIII сем. – 4 год.
- семестровий контроль - VIII сем. – 36 год.
- самостійна робота - VII сем. – 36 год., VIII сем. – 36 год.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: Новітня історія південних і західних слов'ян.

Дисципліна	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно до ECTS: 5 кредитів	Шифр та назва галузі знань: 0203 Гуманітарні науки	Частина програми (нормативна, вибір закладу, вибір студента): нормативна
Кількість змістовних модулів: 3 модулів.	Шифр та назва напрямку підготовки: 6.020302 «Історія»	Рік підготовки: IV. Семестр: VII, VIII.
Загальний обсяг дисципліни: 180 години.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр».	Аудиторні заняття: 56 год. З них: Лекції: 30 год. Семінарські заняття: 26 год.
Кількість тижневих годин: 2 години.		Самостійна робота: 80 год. Модульний контроль: 8 год. Підсумковий контроль: 36 год., іспит.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Використані скорочення:

1. Лекції (Л);
2. Семінарські заняття (СЗ);
3. Консультації (К);
4. Індивідуальна робота (ІР);
5. Самостійна робота (СР);
6. Підсумковий контроль (ПК).

VII семестр

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Р	А	Л	СЗ		ІР	СР	ПК
Змістовий модуль І.									
Південні слов'яни 1918 – 1940 рр.									
1.	Історіографія та джерельна база курсу «Новітня історія південних і західних слов'ян»	6						6	
	Болгарське царство 1918 – поч. 40-х рр. ХХ ст.	4	4	2	2				
3.	Народи Югославії 1918 – поч. 40-х рр. ХХ ст.	10	8	4	2		2		2
4.	Політичні партії держав Балканського півострова	6						6	
	Разом	26	12	6	4		2	12	2
Змістовий модуль ІІ.									
Західні слов'яни 1914 – 1940 рр.									
1.	Польща в 1918 – середині 40-х рр. ХХ ст.	6	6	4	2				
2.	Чехія та Словаччина в 1918 – середині 40-х рр. ХХ ст.	8	6	2	2		2		2
3.	Національне Відродження Західних слов'ян у міжвоєнний період.	12						12	
	Разом	26	12	6	4		2	12	2
Змістовий модуль ІІІ.									
Слов'янські країни в роки Другої світової війни.									
1.	Польща в роки Другої світової війни.	4	4	2	2				
2.	Югославія в роки Другої світової війни.	4	4	2	2				
3.	Болгарія в роки Другої світової війни.	12						12	
	Разом	20	8	4	4			12	
	Разом за навчальним планом	72	32	16	12		4	36	4

VIII семестр

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин								
		Р	А	Л	СЗ		ІР	СР	ПК	СК
Змістовий модуль III.										
Південні та західні слов'яни в середині 40-х – кінці 90-х рр.										
1.	Югославія в середині 60-х – кінці 90-х рр.	10	10	4	4		2	2		
2.	Особливості радянських режимів південних слов'ян.	6						6		
2.	Польща в середині 40-х – кінці 90-х рр.	8	8	4	4					
3	Релігійна ситуація на Балканах у 40-х – 90-х рр.							6		
4.	Чехія та Словаччина в середині 40-х – кінці 90-х рр.	8	6	2	2		2		2	
5.	Співпраця західнослов'янських країн зі східнослов'янським регіоном.	6						6		
6.	Південні та західні слов'яни на початку ХХІ ст.	16	8	4	4			8		
7.	Країни колишньої Югославії в системі міжнародних відносин на сучасному етапі.	8						8	2	
	Семестровий контроль	36								36
	Разом	72	32	14	14		4		4	
	Разом за навчальним планом	108	32	14	14		4	36	4	
	Разом за рік	180	64	30	26		8	72	8	36

III. ПРОГРАМА
VII семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Південні слов'яни 1918 – 1940 рр.

РОЗДІЛ 1. Болгарське царство 1918 – поч. 40-х рр. XX ст.

Лекція 1: Болгарія у міжвоєнний період: шлях до авторитаризму.

Тематичний план:

1. Болгарія після Першої світової війни: політична та економічна ситуація.
2. Діяльність болгарських політичних партій та перехід до моно партійного уряду БЗНС.
3. Болгарія 1923 – 1934 рр.: встановлення авторитарного режиму.
4. Міжнародне положення Болгарії напередодні Другої світової війни

Основні поняття теми: політичні партії, коаліційне правління, монопартійний уряд, авторитарний режим.

Семінарське заняття 1: Болгарське царство 1914 –поч. 40-х рр.

1. Політика А.Стамболійського щодо побудови держави. Селянське питання.
2. Політична ситуація в країні та переворот 9 червня 1923 р.
3. Встановлення авторитарного режиму А.Цанкова та спроби його скинути.
4. Травневий переворот 1934 р. та початок встановлення режиму сильної влади.
5. Болгарія 1935 – 1939 рр.: відставка уряду К.Геогрієва, роль царя Бориса у політичному житті країни.
6. Економічний розвиток Болгарії у 20-30 рр.

Література: 1-8, 28, 29, 31, 41, 44, 4521, 25.

РОЗДІЛ 2. Народи Югославії 1914 –поч. 40-х рр. XX ст.

Лекція 2: Міжнаціональні протиріччя на шляху до оформлення держави Югославія.

Тематичний план:

1. Плани вирішення югославського питання під час Першої світової війни.
2. Розстановка політичних сил у Югославії. Проголошення Королівства сербів, хорватів, словенців (СХС).
3. Становлення політичної системи Королівства СХС. Сербсько-хорватське

протистояння.

Основні поняття теми: національно-визвольний рух, Югославський комітет, Корфська декларація, політична система, міжнаціональні відносини.

Лекція 3: Югославія та фашистський режим.

Тематичний план:

1. Югославія 1929 – 1941 рр.: державний переворот та встановлення королівської диктатура.
2. Сербсько-хорватські стосунки 1939 р. та Березневий переворот 1941р.
3. Югославія на початку Другої світової війни: розділ германським агресором.
4. Хорватська держава А.Павеліча.

Основні поняття теми: октроїрована конституція, державний переворот, окупація, рух спротиву.

Семінарське заняття 2: Народи Югославії в 1914 – середині 40-х рр.

1. Плани вирішення югославського питання в роки Першої світової війни. Програма Н.Пашича. Югославський комітет та Корфська декларація 1917 р.
2. Національно-визвольний рух південнослов'янських народів Австро-Угорщини в 1917 – 1918 рр. та проголошення держави словенців, хорватів і сербів у жовтні 1918 р.
3. Політичний розвиток Королівства СХС 1918 – 1928 рр. Сербсько-хорватське протистояння.
4. Державний переворот 1929 р.: змінена конституція та посилення королівської влади.
5. Економічний розвиток Югославії: аграрна реформа, економічна криза кінця 20-х – початку 30-х рр.
6. Югославія під час Другої світової війни. Режим окупації.
7. Діяльність Антифашистського віче народного звільнення Югославії (рос. АВНОЮ) та проголошення федерації.
8. Боротьба Югославії за визнання на міжнародному рівні. Визволення країни.

Література: 1-8, 17, 22, 35, 48, 57, 66.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II
Західні слов'яни 1918 – поч. 1940 рр.
РОЗДІЛ 1. Польща в 1918 – поч. 40-х рр. XX ст.

Лекція 4-5: Основні проблеми становлення Польської держави в 1918 -1939 рр.

Тематичний план:

1. Польське питання під час Першої світової війни та основні політичні орієнтири у польському суспільстві.
2. Утворення Польської Республіки.
3. Встановлення кордонів з сусідніми державами та міжнародно-правове визнання Польщі.
4. Діяльність Ю.Пілсудського.
5. Особливості партійної та політичної системи, соціальні та національні конфлікти. Польщі у міжвоєнний період.

Основні поняття теми: регіональні центри, мі народно-правове визнання, національні меншини, реструктуризація, національний та іноземний капітал, «етатизм», соціальний та національний конфлікт, авторитарний режим, режим «санації», окупація, депортація.

Семінарське заняття 3: Польща 1918 –поч. 40-х рр.

1. Врегулювання польського питання на політичній арені після Першої світової війни.
2. Індустріалізація та аграрні реформи 1920 р. і 1926 р.
3. Польська економіка в роки кризи початку 30-х рр.
4. Політична система у Польщі.
5. Соціальні та національні конфлікти.
6. Переворот Ю.Пілсудського 1926 р. Становлення авторитарного режиму та діяльність опозиції.

Література: 1-9, 10, 13, 18, 19, 23, 37, 56.

РОЗДІЛ 2. Чехія та Словаччина в 1918 – поч. 40-х рр. XX ст.

Лекція 6: Боротьба Чехословаччини за збереження національного обличчя та власної території.

Тематичний план:

1. Утворення Чехословацької Республіки та піднесення національно-визвольного руху.
2. Політичне життя республіки 1918 – 1925 рр.: правління буржуазної коаліції та рух словаків за автономію.
3. Судетонімецький рух та заходи щодо збереження цілісності республіки у 1938 р.

Основні поняття теми: національно-визвольний рух, теорія чехословакізму, система

адміністративного управління, автономісти.

Семінарське заняття 4: Чехи і словаки 1918 – середина 40-х рр.

1. Утворення Чехословаччини: позиція німецького та угорського населення, оформлення державних кордонів, національний склад ЧСР.
2. Політичне життя Чехословаччини 1918 – 1938 рр.: конституційний устрій та система адміністративного управління.
3. Мюнхенська змова і Чехословаччина. Проголошення незалежної Словаччини в березні 1939 р.
4. Чехи та словаки під час Другої світової війни: участь у війні, створення національного фронту.

Література: 1-8, 11, 12, 14, 40, 51, 53, 69, 70.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Слов'янські країни в роки Другої світової війни.

РОЗДІЛ 1. Польща в роки Другої світової війни.

Лекція 7: Польща в роки Другої світової війни.

Тематичний план:

1. Облаштування польських теренів, що опинались під окупацією Гітлера.
2. Більшовицький режим у Західній Україні та Білорусії.
3. Діяльність еміграційного уряду на початку війни.
4. Польща і Радянського Союзу (1939-1943 рр.).
5. Діяльність Руху Опору та визволення Польщі від фашистської окупації
6. Наслідки війни для польського суспільства.

Основні поняття теми: окупація, депортація, радянський диктат, рух опору.

Семінарське заняття 5: Польське суспільство в роки Другої світової війни.

1. "Четвертий поділ Польщі" на початку війни.
2. Політика Гітлера на польських теренах.
3. Більшовицький режим у Західній Україні та Білорусії.
4. Діяльність еміграційного уряду на початку війни.
5. Відносини Польщі і Радянського Союзу (1939-1943 рр.).
6. Організація та діяльність Руху Опору.
7. Консолідація комуністичних сил у боротьбі з фашистами.
8. Радянський диктат у Польщі наприкінці війни.
9. Польське питання на мирних конференціях.
10. Наслідки війни для польського суспільства.

Література: 1-8, 18, 46, 56, 77-82.

РОЗДІЛ 2. Югославія в роки Другої світової війни.

Лекція 8: Югославія в роки Другої світової війни.

Тематичний план:

1. Політична ситуація на початку 1940-х років.
2. Проголошення НДХ.
3. Рух опору в Роки війни.

Основні поняття теми: окупація, рух опору, держава усташиів.

Семінарське заняття 6: Югославія в роки Другої світової війни.

1. Югославія у план країн Європи.
2. Режим окупації.
3. Незалежна Держава Хорватів.
4. Боротьба югославської спільноти з окупантами.
5. Діяльність Антифашистського віче народного звільнення Югославії та проголошення федерації.

Література: 1-8, 17, 22, 35, 48, 57, 66.

VIII семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Південні та західні слов'яни в середині 40-х – кінці 90-х рр.

РОЗДІЛ 1. Югославія в середині 40-х – кінці 90-х рр.

Лекція 1-2: Загострення політичних та національних протиріч.

Тематичний план:

1. Перемога комуністичних сил у Югославії після Другої світової війни. Політичні репресії 50-х рр.
2. Політичний розвиток Югославії 60-70-х рр.: зміни в діяльності вищих органів влади, реформи та студентські хвилювання.
3. Події в Хорватії 1971 р.
4. Соціально-економічні протиріччя у югославському суспільстві в післятітовський період.
5. Міжнаціональні конфлікти в Косова та політична розрізненість країни.
6. Проголошення незалежності союзних республік та розпад Югославії.

Основні поняття теми: міжнаціональний конфлікт, лібералізація політичної системи.

Семінарське заняття 1-2: Югославія 1945 – 1991 рр. та її розпад.

1. Югославія у перші повоєнні роки: Конституція 1946 р. та закріплення федеративного устрою.
2. Радянсько-югославський конфлікт 1948 р.
3. Політичне життя країни у 60-х - 70-х рр.: Конституція 1963 р., боротьба у курівництві комуністів Югославії, народні виступи.
4. Соціально-економічна криза кінця 80-х рр., проголошення незалежності союзних республік.
5. Внутрішньополітичні, міжнаціональні, зовнішньополітичні фактори розвитку нових держав: Сербії, Чорногорії, Боснії та Герцеговини, Македонії, Хорватії, Словенії, Косово.

Література: 1-8, 26, 27, 35, 36, 71,72.

РОЗДІЛ 2. Польща в середині 40-х – кінці 90-х рр.

Лекція 2: Радянський фактор впливу у післявоєнній Польщі.

Тематичний план:

1. Роль радянського фактора в політичному житті Польщі у 1944 – 1945 рр.

2. Польське питання на Ялтинській конференції.
3. Відмова від польської моделі суспільства соціальної справедливості. Референдум 1946 р. та вибори 1947 р.

Основні поняття теми: уряд національної єдності, радянський фактор впливу, Інформбюро.

Лекція 3: Рухи опору та зміни політичної системи Польщі.

Тематичний план:

1. Становлення радянської політичної системи у Польщі та акції протесту у 50-70-х рр.
2. Оформлення опозиції у Польщі. Виступи «Солідарності» та боротьба за владу у 1980 – 1981 рр.
3. Економічний розвиток Польщі у середині 40-х - 80- рр..
4. Зміни у політичному житті наприкінці 80-х – на початку 90-х р.

Основні поняття теми: командно-розподільча система, Гельсінська угода, «Солідарність», економіка «мобілізаційного» варіанту, ринкова економіка.

Семінарське заняття 3: Польща у середині 40-х – кінці 90-х рр.

1. Створення і діяльність Тимчасового уряду національної єдності. Відсторонення В.Гомулки та його прихильників від влади.
2. Командно-адміністративна система 50-х рр. та спроби реформувати економіку.
3. Конституція 1952 р. та масові виступи протесту 1956 р.
4. Виступи робітників та інтелігенції у 60-70-х рр..
5. Ера Е. Герека та оформлення опозиції.
6. Парламентські вибори 1989 р., формування парламентської системи правління.

Література: 1-8, 46, 54, 58, 77-82.

РОЗДІЛ 3. Чехія та Словаччина в середині 40-х – кінці 90-х рр.

Лекція 4: Чехословаччина: шлях демократії та свободи.

Тематичний план:

1. Чехословаччина у 1945 – 1948 р.: націоналізація промисловості та реформи в аграрній сфері. Вирівнювання рівнів розвитку Чехії та Словаччини.
2. Становлення централізованої системи управління у 60-х рр. та репресії.
3. Конституція 1960 р. та боротьба за лібералізацію суспільно-політичного життя.
4. Реформи кінця 80-х рр., кінець «режиму нормалізації».

Основні поняття теми: кошицька програма, національний фронт, кооперація, планове ведення господарства, маніфест 2000 слів, інтервенція.

Семінарське заняття 4: Чехословаччина у середині 40-х – кінці 90-х рр.

1. Економічний розвиток Чехословаччини після Другої світової війни. Вирівнювання рівнів економічного розвитку Чехії та Словаччини.
2. Конституція ЧССР 1960 р., боротьба за лібералізація, рух за реформи в Словаччині.
3. Військова інтервенція 1968 р., Московський протокол. Наслідки подій.
4. Рух за права людини у 80-х рр. Події листопада 1989 р.: «Громадянський форум» та «Суспільство проти насилля».
5. Чехословаччина 1989 – 1992 рр.: зміни характеру федерації та розпад ЧСФР.

Література: 1-8, 42, 60, 72, 73.

РОЗДІЛ 4. Південні та західні слов'яни на початку ХХІ ст.

Лекція 5: Криза в державній системі Югославії: витоки та наслідки.

Тематичний план:

1. Югославія в умовах розпаду СФРЮ: основні причини та суть конфліктів.
2. Проголошення Словенією курсу на інтеграцію в ЄС та зближення з колишніми республіками СФРЮ.
3. Хорватія: врегулювання міжнародних конфліктів.
4. Грецько-македонські відносини.
5. Мусульманське питання у Боснії та Герцеговині.

Основні поняття теми: «мила війна», РСК (Республіка Сербська Країна), БЮРМ (Колишня Югославська Республіка Македонія), ФБіГ (Федерація Боснії і Герцеговини).

Лекція 6: Європейська інтеграція країн Центральної Європи.

Тематичний план:

1. Вступ Чехії в ЄС і НАТО. Німецький чинник.
2. Словацько-угорські відносини: політичні та економічні чинники.
3. Перебудова політичної системи у Польщі за президента Квасневського.
4. Політика президента Польщі Качинського.

Основні поняття теми: інтеграція, країни ЦЄІ (Центральноєвропейської ініціативи), «чеське економічне диво», Веймарський трикутник, Вишеградський трикутник.

Семінарське заняття 5: Сучасний стан проблеми балканських народів.

1. Громадянська війна у Хорватії 1991 – 1992 р.
2. Громадянська війна у Боснії та Герцеговині 1992 – 1995 р.
3. Народи Боснії та Герцеговини, їх державно-правовий статус у сучасній державі.
4. Проголошення незалежності Косово.

5. Визнання Греції Македонією.
6. Л.Валенса та його роль у демократизації Польщі.
7. Польсько-українські відносини на сучасному етапі.

Література: 1-8, 15, 27, 42, 62, 71, 77.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Новітньої історії південних і західних слов'ян»

Разом: год. 3 нх: лекції (30 год.), семінарські заняття (26 год.), індивідуальна робота (8 год.), самостійна робота (72 год.), модульний контроль (8 год.), семестровий контроль (36 год.), підсумковий контроль - іспит

VII СЕМЕСТР

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль I Південні слов'яни 1918 – 1945 рр. 60			Змістовий модуль II Західні слов'яни 1918 – 1945 рр. 60			Змістовий модуль VI Південні слов'яни в середині 40-х – кінці 90-х рр. 60					
Лекції (теми, бали)	Болгарія у міжвоєнний період 1918 – середина 40-х рр.. 1		Міжнаціональні протиріччя на шляху до оформлення держави Югославія. 1	Югославія та фашистський режим 2			Основні проблеми становлення Польської держави . 2		Польща в колі інтересів держав-агресорів та внутрішній спротив країни 1		Боротьба Чехословащини за збереження національного обличчя та власної території 1	
Семінарські заняття (теми, бали)	Болгарське царство 1914 – середина 40-х рр. 10		Народи Югославії у 1918 – середині 40-х рр.. 10	Народи Югославії у 1918 – середині 40-х рр.. 10			Польща 1918 – середині 40- х рр.. 10		Чехи і словаки 1918 – середині 40-х рр.. 10		Болгарія з середині 40-х – кінця 90-х рр.. 10	
СЗ (бали)	20			20			20					
ІНДЗ (бали)	30											
С.Р (бали)	10			10			10					
Поточний контроль (вил. бали)	Відповідь на семінарському занятті – 10 (макс.)											
Модульний контроль (бали)	Модульна контрольна робота – 25.			Модульна контрольна робота – 25.								

VIII СЕМЕСТР

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль IV Південні та західні слов'яни в середині 40-х – кінці 90-х рр.. 120					
Лекції (теми, бали)	Загострення політичних та національних протиріч 1	Радянський фактор впливу у післявоєнній Польщі 1	Рухи опору та зміни політичної системи Польщі 1	Чехословачина: шлях до демократії та свободи 1	Криза в державній системі Югославії: витоки та наслідки 1	Європейська інтеграція країн Центральної Європи 1
Семінарські заняття (теми, бали)	Югославія 1945 – 1991 рр. та її розпад.	Югославія 1945 – 1991 рр. та її розпад.	Польща у середині 40-х – кінці 90-х рр..	Чехословачина у середині 40-х – кінці 90-х рр..	Сучасний стан проблеми балканських народів.	
СЗ (бали)	70					
ІНДЗ (бали)	30					
С.Р (бали)	10					
Поточний контроль (вид. бали)	Відповідь на семінарському занятті – 10 (макс.)					
Модульний контроль (бали)	Модульна контрольна робота – 25.					

**КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
(VII - VIII СЕМЕСТР)**

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Південні слов'яни 1918 – 1945 рр.			
Історіографія та джерельна база курсу «Новітня історія південних і західних слов'ян»	Опитування	5	
Політичні партії держав Балканського півострова	Опитування	5	вересень
Змістовий модуль II. Західні слов'яни 1918 – 1945 рр.			
Національне Відродження Західних слов'ян у міжвоєнний період.	Опитування	10	Жовтень
Змістовий модуль III. Південні слов'яни у середині 40-х – кінці 90-х рр.			
Особливості радянських режимів південних слов'ян.	Опитування	5	
Релігійна ситуація на Балканах у 40-х – 90-х рр.	Опитування	5	
Разом: 48 год.	Разом: 30 балів		

Змістовий модуль IV. Південні і західні слов'яни в середині 40-х – кінці 90-х рр.			
Країни колишньої Югославії в системі міжнародних відносин на сучасному етапі.	Опитування	5	
Співпраця західнослов'янських країн зі східнослов'янським регіоном.	Опитування	5	березень
Разом: 24 год.	Разом: 10 балів		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Види ІНДЗ : студентам пропонується дослідити одну з актуальних тем в межах дисципліни «Новітньої історії південних та західних слов'ян», оформити у вигляді науково-дослідного завдання та захистити.

Мета ІНДЗ: написання студентами науково-дослідних робіт з актуальних проблем «Новітньої історії південних та західних слов'ян» є обов'язковою формою самостійної роботи. В процесі підготовки студент отримує навички самостійної роботи з літературою, вміння узагальнювати різні точки зору на проблеми, вчиться висловлювати свої погляди.

У процесі роботи слід виділити кілька етапів: вибір теми та пошук необхідної літератури, вивчення зібраних матеріалів, складання плану та обговорення його з викладачем, написання роботи і захист на індивідуальному занятті, науково-теоретичній конференції чи в індивідуальній співбесіді з викладачем.

Зміст ІНДЗ: обравши тему, яка зацікавила студента, необхідно отримати консультацію у викладача щодо складання попереднього плану та тематичної літератури. Спробувати об'єктивно осмислити проблему. Дана робота вимагає критичного підходу до джерел, глибокої розумової праці.

Після опрацювання літератури складається план, що включає два-три питання, які розкривають зміст теми. Найважливішими вимогами до реферату є змістовність, логічна послідовність, органічний зв'язок викладу окремих питань. Після розкриття кожного питання плану слід зробити висновки, а по закінченню викладу теми робиться ґрунтовний загальний висновок.

Орієнтовна структура ІНЗД: Обсяг науково-дослідної роботи 10-15 сторінок. На титульній сторінці вказують назву навчального закладу, факультет, курс, групу, ім'я по батькові студента, тему роботи (слово «тема» не пишеться), а також прізвище та ініціали викладача, який керував виконанням роботи. На наступній сторінці розміщують план роботи. Сторінки обов'язково нумерують (внизу зліва).

Критерії оцінювання ІНДЗ:

- глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції.....25-30 балів
- обґрунтоване розкриття проблеми.....20-24 балів
- тема розкрита неповно.....19 -15 балів
- реферат суто компілятивного рівня.....14-12 балів
- розкритий лише окремий аспект.....11 -10 (і менше) балів

Шкала оцінювання ІНДЗ:

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	20-24	Добре
Середній	19-15, 14-12	Задовільно
Низький	10-11 (і менше)	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Новітня історія південних та західних слов'ян».

Орієнтовна тематика ІНДЗ з навчальної дисципліни «Новітня історія південних і західних слов'ян»

1. Основні підсумки Першої світової війни для слов'янських держав.
2. Криза 1968 р. у Чехословаччині, її причини та наслідки.
3. Особливості політичних процесів у Польщі у кінці 1980-х рр.: оздоровлення економічного і політичного життя.
4. Криза соціалістичної соціально-економічної системи в Чехословаччині: розпад федеративної держави і утворення Чеської Республіки і Словацької Республіки у 1992 р.
5. Конфлікт Сталіна і Тіто у 1948 р.: причини та наслідки.
6. Міжнародний трибунал по колишній Югославії: цілі та завдання.
7. Розпад СФРЮ: економічний та політичний розвиток в умовах самостійності.
8. Косовська криза 1999 р. Агресія НАТО на територію Югославії.
9. Східна Європа як сфера особливих інтересів СРСР після Другої світової війни.
10. Утворення нових політичних режимів у країнах Східної Європи після Другої світової війни.
11. Народи Югославії в національно-визвольній боротьбі проти фашизму: основні етапи та підсумки.
12. Криза «реального соціалізму» та оксамитові революції в країнах Центральної і Південно-Східної Європи.
13. Міжнародні організації та югославська криза.
14. Миротворчі операції на території колишньої Югославії.
15. Чехи і словаки у 1939 – 1945 рр.: політика окупантів в протектораті.
16. Росія та криза на Балканах у 90-ті рр.. ХХ ст.
17. Розпад Югославії (СФРЮ) 1990 – 1991 рр.: причини, наслідки, поява військових конфліктів.
18. Сталінізм і Східна Європа: дискусійні аспекти вивчення.

19. Війни та території колишньої Югославії у 1991 – 1994 рр. та Дейтонська угода.
20. Національні моделі політичних режимів радянського типу в післявоєнній Європі.
21. Сучасна Польща після 1989 р.: становлення ринкової економіки та багатопартійної системи.
22. Польща в системі міжнародних відносин у кінці 90-х – на початку 2000-х рр.
23. Сучасний стан Чеської Республіки.
24. Сучасний стан Словацької Республіки.
25. Болгарія в умовах трансформації кінець 90-х – на початку 2000-х рр.
26. Словенія, Хорватія, Македонія, Боснія та Герцеговина на шляху до міжнародного визнання у 90-х – на початку 2000 рр.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів враховується:

1. Повнота та глибина розкритої теми, повнота використання джерел та літератури, ступінь аргументів та висновків основних положень.
2. Логічність структури доповіді письмової чи усної, використання доповідачем зібраного матеріалу (шляхом узагальнення, аналізу, цитат, ілюстрацій).
3. Самостійні судження студента по відношенню до використаної літератури (тут слід особливу увагу звернути на риси компліятивності, відсутність власної думки).
4. Глибина розуміння доповідачем окремих питань теми, яким присвячена доповідь та вивчення семінару в цілому.
5. Загальна підготовка учасників семінару до заняття.
6. Переваги та недоліки у мові доповідача – чіткість, стиль, доступність, і т.д.
7. Загальна оцінка доповіді, окремих виступів, робота на семінарі в цілому.
8. Підведення підсумків за рік включає: підсумки кожного етапу семінарського заняття протягом року, аналіз роботи усієї групи і кожного студента окремо, визначення шляхів усунення виявлених недоліків, оволодіння навичками самостійної роботи, формування рис, які необхідні студенту-історику з університетською освітою.

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ
Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

VII СЕМЕСТР

<i>№ п/п</i>	<i>Вид діяльності</i>	<i>Максимальна Кількість балів за одиницю</i>	<i>Кількість занять</i>	<i>Разом за I модуль</i>	<i>Кількість занять</i>	<i>Разом за II модуль</i>	<i>Кількість занять</i>	<i>Разом за III модуль</i>	<i>Всього</i>
1.	Відвідування лекцій	1	3	3	3	3	2	2	8
2.	Відвідування семінарських занять	10	3		2		1		3
3.	Самостійна робота	10		10		10		10	30
4.	Робота на семінарському занятті	10	3	30	2	20	1	10	60
5.	ІНДЗ	30						30	30
7.	Написання модульної контрольної роботи	25		25		25			50
8.	Підсумок (максимальний)			68		58		42	178
Разом: 178:100									

VIII СЕМЕСТР

<i>№ п/п</i>	<i>Вид діяльності</i>	<i>Максимальна Кількість балів за одиницю</i>	<i>Кількість занять</i>	<i>Разом за IV модуль</i>
1.	Відвідування лекцій	1	7	7
2.	Відвідування семінарських занять		5	5
3.	Самостійна робота	10		10
4.	Робота на семінарському занятті	10	5	50
5.	ІНДЗ	30		30
7.	Написання модульної контрольної роботи	25		25
8.	Підсумок (максимальний)			
Разом: 106:60				

Коефіцієнт: 60: (178+106)=0,211

На іспит відводиться 40 балів. Отже, до іспиту студент набирає максимально 60 балів

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейську систему оцінювання ECTS

Підсумкова кількість балів (мак. 100)	Оцінка за 4-х бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1-34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35-59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60-74	«задовільно»	E,D
75-89	«добре»	C,B
90-100	«відмінно»	A

Методи оцінювання за шкалою ECTS:

90 - 100 балів – «Відмінно» (A) – студент може отримати у разі виконання індивідуального завдання, якщо він висловлює власне ставлення до матеріалу, правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;

75 - 89 балів - «Добре» (B,C) – студент має незначні ускладнення при доборі фактів;

60 - 74 бали – «Задовільно» (D,E) – студент порушує логіку викладу, аргументація слаба, є суттєві помилки в знаннях фактичного матеріалу;

35 - 59 балів – «Незадовільно» (FX) – повторне складання іспиту

1-31 бали – «Незадовільно» (F) – студент не знає головного фактичного матеріалу. Повторний курс.

Тематика курсових робіт

1. Миротворчі організації НАТО в Югославії у кінці 90-х – на початку 2000 рр.
2. Слов'янські країни часів «Холодної війни».
3. Радянсько-югославський конфлікт 1948 р.
4. «Празька весна» в Чехії 1968 р.
5. Доля монархій у південнослов'янських державах.
6. «Солідарність» Л.Валенси.
7. Югославський конфлікт: внутрішньо та зовнішньополітичний чинник.
8. Революції 1989 р. у Європі: сучасний стан проблеми.
9. Конфлікт Сталін-Тіто.
10. Сучасні російсько-польські відносини.

Питання до іспиту

1. Зовнішня політика Болгарії у міжвоєнний Наслідки Першої світової війни для слов'янських держав.
2. Правління БЗНС у Болгарії у 1919 – 1923 рр.
3. Авторитарний режим А.Цанкова (1923-1931 рр.).
4. Болгарія в 1935 – 1939 рр.: відставка уряду К.Георгієва, роль царя Бориса III у політичному житті країни.
5. період.
6. Болгарія в роки Другої світової війни.
7. Становлення незалежної Польської Республіки 1918 – 1921 рр.
8. Політичний портрет Ю.Пілсудського.
9. Польща в період народної демократії (1921 – 1926 рр.).
- 10.Радянсько-польська війна 1920 р.
- 11.Визначення польських кордонів та їх міжнародно-правове визнання.
- 12.Режим «санації» та його криза.
- 13.Зовнішньополітичні пріоритети Польщі у 30-ті роки.
- 14.Польський народ у роки Другої світової війни.
- 15.Польський уряд в екзилії: його політика та діяльність у роки Другої світової війни.
- 16.Польсько-радянські стосунки у роки Другої світової війни.
- 17.Рух опору в Польщі у роки Другої світової війни.
- 18.Доля української громади Польщі в роки Другої світової війни та після її завершення.
- 19.Утворення Королівства СХС і проблеми його розвитку у 20-х рр.
- 20.Королівство Югославії після державного перевороту 1929 р.
- 21.Незалежна держава Хорватія: її політика та розвиток.
- 22.Югославія на початку Другої світової війни.
- 23.Рух опору на землях югослов'ян у роки Другої світової війни.
- 24.Утворення Чехословацької республіки і основні проблеми її політичного і соціально-економічного розвитку у 1920 – 1930-х рр.
- 25.Конституція 1920 р. та етнодержавний устрій ЧСР.
- 26.Чехословаччина напередодні та в період Мюнхенської змови.
- 27.Чехія і Словаччина в роки Другої світової війни.
- 28.НФЧС та визначення шляхів розвитку ЧСР (1945 – 1948 рр.).
- 29.Причини відмови від моделі народної демократії у слов'янських державах.
- 30.Перехід слов'янських держав до сталінської моделі соціалізму.
- 31.Лютневі події 1948 р. в ЧСР: перебіг та наслідки.
- 32.«Празька весна» 1968 р.: причини, розвиток та результати.
- 33.Оксамитові революції кінця 1980-х років у слов'янських державах.
- 34.Становлення і розвиток нової Югославії у 1945 – 1948 рр.
- 35.Причини і наслідки радянсько-югославського конфлікту 1948 р.
- 36.Югославія в умовах самоуправлінського соціалізму.
- 37.Національна політика Й.Тіто.
- 38.Дисидентство в СФРЮ.

39. Основні положення югославських конституцій 1963 р. та 1974 р.
40. Зовнішня політика СФРЮ 1950-1980-ті роки.
41. Югославські народи наприкінці 80-х років ХХ ст.: природа конфліктів та їх наслідки.
42. Українська діаспора в Югославії: успіхи та проблеми.
43. Військові події на постюгославських просторах у першій половині 90-х років ХХ ст.
44. Утворення нових незалежних держав на постюгославських просторах.
45. Участь світової громадськості в урегулюванні конфлікту на постюгославських просторах та Дейтонські угоди.
46. Суспільно-політичний розвиток СРЮ наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.ст.
47. Суспільно-політичний розвиток Республіки Хорватія наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.ст.
48. Суспільно-політичний розвиток Республіки Словенія наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.ст.
49. Суспільно-політичний розвиток Македонії наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.ст.
50. Суспільно-політичний розвиток БіГ наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.ст.
51. Державна незалежність Чорногорії та перші результати самостійного розвитку.
52. Косовська криза 1998 р.: причина розгортання та її подолання.
53. Косово на початку ХХІ ст.: перспективи та труднощі суспільно розвитку.
54. Євроінтеграційні прагнення югослов`янських республік наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. ст.
55. Політичний розвиток Болгарії 1944 – 1948 рр.
56. Болгарія в кінці 40-х – 1980-х рр. Основні проблеми політичного, соціального і економічного розвитку.
57. Болгарія в умовах трансформації у 1990-х – початку 2000-х рр.
58. Суспільно-політичний розвиток Словаччини наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.ст.
59. Суспільно-політичний розвиток Чехії наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.ст.
60. Відбудова Польської Республіки (1945-1948 рр.).
61. Утворення ПОРП. Проблеми економічного і соціального розвитку у 40-ті роки ХХ ст.
62. Конституція 1952 р. Становлення тоталітарного режиму у першій половині 50-х років у Польщі.
63. Познанські події 1956 р.: причини та наслідки.
64. Політика ПОРП у 60-ті роки.
65. Зародження опозиції в Польщі наприкінці 70-х років ХХ ст. та діяльність «Солідарності».
66. Стосунки держави і костелу у 1960-70-ті роки.

- 67.Десятиріччя Е.Герека (1971-1980 рр.)
- 68.Діяльність уряду В.Ярузельського.
- 69.Військовий стан у Польщі на початку 1880-х років.
- 70.«Круглий стіл» у Польщі наприкінці 89-х років, його досягнення.
- 71.«Шокова терапія» Л.Бальцеровича.
- 72.Польща за президентства Л.Валенси.
- 73.Польща за президентства А.Квасневського.
- 74.Євроінтеграційні процеси в Польщі у 90-ті роки ХХ ст. – на поч. ХХІ ст.
- 75.Сучасні україно-польські відносини.

ЛІТЕРАТУРА

Підручники і посібники

1. Историография истории южных и западных славян. – М., 1987.
2. История южных и западных славян. Курс лекций. – М., 1979.
3. История южных и западных славян. В 2 т. – М., 1998.
4. Історія західних і південних слов'ян. ХХ століття. – Харків, 1998.
5. Історія Центрально-Східної Європи. – Львів, 2001.
6. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. ХХ століття. – Київ, 2005.
7. Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 – 2002 роки). – Київ, 2004.
8. Новейшая история стран Европы и Америки. ХХ век. В 2-х частях. – М., 2003.

Джерела

9. Восточная Европа в документах российских архивов. 1944 – 1953. В 2 т. – М., 1997.
10. Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – Т. 1-12. – М., 1964 – 1986.
11. Документы и материалы по истории советско-чехословацких отношений. – Т. 1-5. – М., 1973 – 1988.
12. Документы по истории Мюнхенского сговора. 1937 – 1939 гг. – М., 1979.
13. Конституции государств Центральной и Восточной Европы. Отв. ред. В.Н. Варламова. – М., 1997.
14. Конституции социалистических государств. – Т. 1-2. – М., 1987.
15. Македония: путь к самостоятельности. Документы. – М., 1997.
16. Международные отношения а эпоху империализма: Документы из архивов царского и временного правительств. 1878 – 1917 гг. Сер. 2. – М-Л, 1934 – 1938.
17. Международные отношения новейшего времени в договорах, нотах и декларациях. – Т. 2. – М., 1926.

18. НКВД и польское подполье, 1944 – 1945 (По «Особым папкам» И.В. Сталина). – М., 1994.
19. Польско-советская война, 1919 – 1920. ранее не опубликованные документы и материалы. Ч.1.-2. – М., 1994.
20. Сборник документов по истории рабочего и социалистического движения стран Европы и США. – М., 1985.
21. Советско-болгарские отношения и связи. Документы и материалы. Т.1-3. – М., 1976 – 1987.
22. Советско-югославские отношения. 1917 – 1941. Сб. документов и материалов. – М., 1992.
23. СССР-Польша. Механизм подчинения. 1944 – 1949 гг. Сб. документов. – М., 1995.
24. Тегеран. Ялта. Потсдам: Сб. документов. – М., 1971.
25. Хрестоматия по истории южных и западных славян. В 3-х т. Т.3.: Новейшая история. – Минск, 1991.
26. Югославия в огне: документы, факты, комментарии (1990 - 1992). Современная история Югославии в документах. Т.1. – М., 1992.
27. Югославский кризис и Россия: документы, факты, комментарии (1990 - 1993). Современная история Югославии в документах. Т.2. – М., 1993.

Додаткова література

28. Балканы в конце XIX – начале XX века. Очерки становления национальных государств и политической структуры в Юго-Восточной Европе. – М., 1991.
29. Бирман Н.А. Формирование и развитие болгарского пролетариата, 1878 – 1923. – М., 1980.
30. Волков В.К. Мюнхенский сговор и балканские страны. – М., 1978.
31. Волокитина Т.В. Программа революции: У истоков народной демократии в Болгарии. 1944 – 1946 гг. – М., 1990.
32. Волокитина Т.В., Мурашко Г.П., Носкова А.Ф. Народная демократия: миф или реальность? Общественно-политические процессы в Восточной Европе, 1944 – 1948 гг. – М., 1993.
33. Волокитина Т.В. «Холодная война» и социал-демократия в Восточной Европе. 1944 – 1948 гг. (Очерки истории). – М., 1998.
34. Восточноевропейские страны: 90-е годы. – М., 1992.
35. Гибианский Л.Я. Советский Союз и новая Югославия, 1941 – 1947. – М., 1987.
36. Гиренко Ю.С. Сталин – Тито. – М., 1991.
37. Григорянц Т.Ю. Оккупационная политика фашистской Германии в Польше (1939 – 1945 гг.). Попытка германизации и колонизации «присоединенных» польских земель. – М., 1979.
38. Зашкільняк Л.О., Крикун М.Г. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. – Львів, 2002.
39. Пугач Є.П. Встановлення тоталітарних режимів в Центральній та Південно-Східній Європі. – Харків, 2008.

40. Гусак Г. Свидетельство о Словацком национальном восстании. – М., 1969.
41. Движение сопротивления в странах Центральной и Юго-Восточной Европы, 1939 – 1945. – М., 1995.
42. История антикоммунистических революций конца XX века. Центральная и Юго-Восточная Европа. – М., 2007.
43. Козловский Ч. Очерки истории польского рабочего движения. – М., 1980.
44. Крапивин А.В. Александр Стамболийский: жизнь, взгляды, деятельность. – М., 1988.
45. Краткая история Болгарии. С древнейших времен до наших дней. – М., 1987.
46. Краткая история Польши. С древнейших времен до наших дней. – М., 1993.
47. Краткая история Чехословакии. С древнейших времен до наших дней. – М., 1988.
48. Кузнецовский В.Д. Эволюция югославской концепции социализма. – М., 1990.
49. Лебедева Н.С. Катынь: преступление против человечества. – М., 1994.
50. Лециловская И.И. Иллиризм. К истории хорватского национального Возрождения. – М., 1968.
51. Матвеев Г.Ф. «Третий путь»? Идеология аграризма в Польше и Чехословакии в межвоенный период. – М., 1992.
52. Михутина И.В. Польско-советская война 1919 – 1920 гг. – М., 1994.
53. Мурашко Г.П. Политическая борьба в Чехословакии в 1944 – 1948 гг. и национализация средств производства. – М., 1986.
54. Носкова А.Ф. Крестьянское политическое движение в Польше, сентябрь 1939 – весна 1948 гг. – М., 1987.
55. Парсаданова В.С. Советско-польские отношения в годы Великой Отечественной войны, 1941 – 1945. – М., 1982.
56. Парсаданова В.С. Советско-польские отношения, 1945 – 1949. – М., 1990.
57. Писарев Ю.А. Образование Югославского государства. Освободительная борьба югославских народов Австро-Венгрии. Крушение монархии Габсбургов. – М., 1975.
58. Политические кризисы и конфликты 50-х – 60-х годов в Восточной Европе. – М., 1993.
59. Политические системы в странах Центральной и Юго-Восточной Европы, 1917 – 1929. – М., 1988.
60. Політичні кризи та антитоталітарні рухи в країнах Східної Європи (50-80-ті роки XX ст.). – Харків, 2000.
61. Польша 1980: «Солидарность» год первый. Лондон, 1981.
62. Романенко С.А. Югославия: кризис, распад, война. Образование независимых государств. – М., 2000.
63. Савченко В.Н. Восточнославянско-польское пограничье, 1918 – 1921

- гг. этносоціальна ситуація і державно-політичне розмежування. – М., 1995.
64. Соціальна структура і політичні рухання в країнах Центральної і юго-східної Європи. Міжвоєнний період. – М., 1986.
  65. Створення основ соціалізму в країнах Центральної і Юго-східної Європи. Очерки історії.- М., 1989.
  66. Стругар В. Югославія в вогні війни. 1941 – 1945. – М., 1985.
  67. Тоталітаризм в Європі ХХ в. – М., 1996.
  68. У истоках «соціалістического содружества»: ССРСР і східноєвропейські країни в 1944 – 1949 гг. – М., 1995.
  69. Фирсов Е.Ф. Опыта демократии в ЧСР при Томаше Масарике: коалиционный плюрализм. (1928 - 1934). – М., 1997.
  70. Фирсов Е.Ф. Эволюция парламентской системы в 1920-е годы. – М., 1989.
  71. Центрально-східна Європа во второй половине ХХ века. В 3 т. – Т.1.: Становление «реального социализма» (1945 - 1965). – М., 2000.
  72. Центрально-східна Європа во второй половине ХХ века. В 3 т. – Т.2.: От стабилизации к кризису. 1966 – 1989. – М., 2002.
  73. Чехи и словаки в ХХ веке. – Т. 1-2. – М., 2005.
  74. Чорній В. Історія Болгарії. – Львів, 2007.
  75. Шмераль Я.Б. образование Чехословацкой Республики в 1918 г. – М., 1967.
  76. Юсупов Р.Р. Власть и интеллигенция: Из истории Польши ХХ столетия (1918 – 1980 гг.), Казань, 1996.
  77. НКВД и польское подполье (По "Особым папкам" Й.В.Сталина) / Отв.ред. А.Ф. Носкова. – М., 1994.
  78. Польське підпілля 1939-1941. Польща та Україна у 30 - 40-х роках ХХ ст.: Невідомі документи з архівів спеціальних служб / Упорядники З Гайовнічек та ін. – Варшава; К., 1998-2001. Т. 1-2.
  79. Зашкільняк Л.О. Польська історіографія після Другої світової війни: проблеми національної історії (40 -60-ті роки). – К., 1992.
  80. Ільюшин І. ОУН-УПА і українське питання в роки Другої світової війни (в світлі польських документів). – К., 2000.
  81. Ільюшин І. Протистояння УПА і АК (Армії Крайової) в роки Другої світової війни на тлі діяльності польського підпілля в Західній Україні. – К., 2001.
  82. Катинская драма: Козельск, Старобельск, Осташков. Судьба интернированных польских военнослужащих. – М., 1991.